

Mulle meeldib Puhhi inim

Estonia teatri orkestriauku on ehitatud jänese urg. Lae all ripub traksepidi lugupeetud ooperisolist. Kord on ära kadunud Jüri Aarma—Iiahi saba, kord laulab üks põrsas Helgi Sallo häälega Elevantside jaoks ehitatud lõksust. See räpilugu on, muide, juba raadiote edetabelitesse jõudnud. Laval on ka väike poiss, keda kõik millegipärast Christopher Robiniks kutsuvad ning Tõnu Kark, keda karupoeg Puhhiks nimetatakse. Puhh aga tuletab meelde, et elu on oma põhiolemuselt leebe ja mõnus.

Sellise segaduse on rahvusoperisse tekitanud lastemuusikal "Puhh", mis esietendub nädala pärast pühapäeval. A. A. Milne ülipopulaarse raamatu "Winnie Puhh" järgi valminud muusikali on lavastanud Mait Agu, muusika on kirjutanud Tõnu Raadik ning libreto Villu Kangur. Karupoeg Puhh tundub tõusvat tõeliseks staariks, sest alles hiljaaegu esietendus Karupoeg Puhh ka Pärnu Endlas. Sealse lavastuse muusika lõi Tõnu Naissoo ja laulutekstid kirjutas Ott Arder.

Raadik lõi muusika nii Puhhile kui Faustile

Eriline on see lavastus ka seepärast, et nii lavastajale, heliloojale kui ka libretoautorile oli see esimene suurem omalaadne debüüt. Kolmekümne seitsme aastasele helilooja Tõnu Raadikule on Puhh esimene iseseisev muusikal. Puhh pole sugugi ainus uudislavastus, millega Raadik on seotud. Homme esietendub Nukuteatris Goethe "Faustike", mille muusika kirjutas samuti Tõnu Raadik. Seal on üle tunni klassikalist orelimuusikat, sopraani- ja kooriosaga kuni kergete sambarütmideni. Romantilise ooperiga pole sel aga pistmist.

"Teatrimuusika kirjutamine võimaldab ennast proovile panna ja kõike katsetada," lausub Raadik. "Ei ole põhjust teha midagi nii nagu elu aeg tehtud." Praegu on ta näitlemisest loobunud ning eelistab vabakutselise-na heliloominguga tegeleda. Terve elu on tal käsil olnud mitu asja paralleelselt. Vabakutselise helilooja staatus ei tähenda Raadiku puhul seda, et ta kusagil viiulit mängida või näidelda ei võiks.

Intervjuudesse suhtub ta ülima ettevaatusega, väites, et ta pole poliitik, kes pidevalt avalikkuse tähelepanu all peaks püsima. Raadiku arvates kaotavad lobby-töösse ja imidžisse uskujad kõvasti. "Läbilöögivõime on

üks asi, aga sisemine tugevus ja töö on palju olulisemad," seletab ta oma tõrksust, mida leevendas lubadus ainult Puhhist kõnelda. "Ma pole veel midagi teinud."

Heliloojana pole Raadik veel tuntud, pigem meenub ta viiuliga näitlejana Noorsooteatri ja Nukuteatri etendustest. Tõnu Raadikul on lisaks Lavakunstikateedri diplomile ka kõrgem muusikaline haridus. 1992. aastal lõpetas ta konservatooriumis kompositsiooni eriala.

"Puhh on tänuväärne materjal, aga seal pole efektseid lendamisi ning enamik nalju on sõnalised," ütleb Raadik. "Mulle meeldib Puhhi inimsõbralikkus, huumor ja südamlikkus." Erinevalt paljudest Notsu, Ruu ja Puhhi veendunud austajatest ei pea ta siiski Puhhi-raamatut enda jaoks piiblik.

"Minu arvates on see naljakas lavastus," sõnab helilooja, naeratab lõbusalt ning kirjeldab, kuidas koolitatud ooperisolistid näiteks Kängu või Okuli aariat esitavad või Jänes kabarees tantsib.

Estonia tegi Raadikule esimese pakkumise Puhhi-lavastusele muusika kirjutada eelmisel kevadel, siis rihiti esietendust jõuludele. Mõõdunud detsembris trükkis Raadik valmis partituuri arvutist välja — see on valminud tõhusas koostöös lavastaja, trupi ja libretistiga. "Kõik rollid on kirjutatud lauljate hääleulatust ja isiksust arvestades," seletab Raadik. Nüüd ootab ta ärevalt esietenduspäeva. Kogu kuuekümnest inimesest, mikrofonidest ja valgustusest koosnev masinavärk peab siis laitmatult töötama.

Pärast seda kui fotograafist abikaasa Ann tõi Ameerikast süntesaatori, tegi Tõnu algust teistmoodi muusika ja helikujunduste loomisega. "Paljude asjade tarvis pole sugugi vaja tervet sümfooniaorkestrit kohale kutsuda, paljud pillid saab masinaga sisse mängida," ütleb Raadik. Siis veel naturaalpillide par-

lus suurest orkestrist. "Kuigi mulle meeldib naturaalse pillide kõla, on naturaalse ja sünteesilise ühendamine väga huvitav," sõnab Raadik mõtlikult.

Puhh on muusikalises mõttes stilistiline salat

"Muusikalises mõttes on see muusikal stilistiline salat," seletab Raadik. Ta on kasutanud kõike alates Mozartist ja lõpetades räpiga, väga palju on dzässmuusikat. "Naljakas on sumada erinevates stiilides ning kokkuvõttes annab see intrigeeriva ja huvitava tulemuse," ütleb Raadik. Kuigi ka orkester on tegevuses, on pool taustamuusikast salvestatud.

Helilooja sõnul on lavastaja Mait Agu teinud väga head tööd muusikalile omase liikumise saavutamiseks. Näiteks on kogu koor pidevas liikumises. Samuti on Villu Kanguril Raadiku sõnul korda läinud kirjutada vaimukad ja nüansirikkad dialoogid, mida on huvitav jälgida igas vanuses publikul.

"Usun, et seda dialoogi on huvitav ka artistidel esitada, sest Kanguril on tekstid alati mitmekihilised ning kõigest ei pruugi lapsed aru saada," pajatab Raadik. Väiksemad lapsed vaatavad, et onu lendab ja laulab, et on suits, mullid ja järjest ilmuvad erksavärvilised loomad.

Helilooja Raadikus on õnnestunud kokku saanud muusik ja näitleja. Viiulit hakkas ta mängima kuueaastaselt kodulinnas Jõhvis. Viiuliga hiljem alustada polevat üldse võimalik, sest siis ei anna käed enam sellist painduvust, mis võimaldaks arvestataval tasemel mängimist.

Viiulit mängis juba Tõnu Raadiku isa ning ka ema tegeles muusikaga — mängis akordioni. Väikelinna õhustikus viiulikastiga ringikäiv poiss polnud just tavaline; sest seal, poisterahvad reeglina kaunite kunstidega ei tegelenud. Muusikaõpinguid jätkas Raadik Georg Otsa nimelises muusikakoolis.

Lavakunstikateedrist läks Raadik kuueks aastaks tööle Nukuteatrisse. Siis töötasid seal Harry Kõrvits, Urmas Alender, Margus Lepa; Gunnar Graps oli just lahkunud. Lavakas õpetatud stanislavskilikust psühhotehnikast polnud nukuteatris eriti abi, enne kui näitlejad koos nukudega mängima hakkasid.

vaid lavastusi; tal olid eksperimentaalsed ideed ja tema lavastused rääkisid omapärastest asjadest," ütleb Raadik rahulolevalt. Nukuteater on tema arvates polüstilistiline, seal saab kasutada palju, mis draamateatris pole võimalik.

Valge tee kutsel läbi saju ja tule

Alates "Valge tee kutses" hakkas Raadik mängima Noorsooteatris, kus ta töötas kuus aastat näitlejana ja aasta muusikaala juhatajana. Mitmete populaarsete lavastustega tekkis neil laulvate näitlejate ansambel.

"Tugevaid draamanäitlejaid aitasid nende näitlejavõimed muusikategemisel ja sümbioos oli uhke," seletab Raadik vaimustusega ning meenutab näiteks "Fäntastiksit". "Tänu sellele sümbioosile sündis parimatel draamaetendustel midagi, mida pole võimalik seletada."

Paraku ei jää sellistest etendustest järele midagi peale filmilintide või mõningate lindistuste. See on ainult kroonika. Aga õhkkonda, mis moodustab teatri ja etenduse, ei õnnestu kätte saada.

Nii otsustasid Tõnu Raadik, Are Jaama ja Sulev Luik "Valge tee kutses" järel Valgre lauludega Hellemanni tornis edasi esineda. Et Sulev Luike ja tema Valgret jäädvustada, tegid nad kasseti nimega "Läbi saju", mida on mitu tiraazi läbi müüdnud.

"Valgre polnud eriti osav orkestreerija ning mõttes tolle ajastu klišeedes, tema muusikalised käigud on oluliselt huvitavamad," seletab Raadik. Kitarist Are Jaama tuletas tema harmooniajärgnevustest oma ja tulemuseks oli huvitav ja värske kõlaga Valgre.

Omaette kassetina andis sama seltskond välja kasseti "Läbi tule", kus on Valgre laulude töötlused ja tantsuvariandid. Nii on mõni Valgre paariminütine lugu muutunud olulisemalt pikemaks, kuid klassikaliste kaveritega ei anna neid võrreldagi. "Valgrel on väga tugevad meelodiad ja need kandsid hästi, sinna võis igasuguseid asju süntesaatori ja rütmimasinaga alla teha," ütleb Raadik.

"Raimond tegi ju tantsumuusikat, mis tollel ajastul kuim," arwab Raadik. Nende "Läbi tule" oli pigem uue katsetamine kui kommertsedule rõhuv.

Unelaulud ja huumor

Tõnu Raadik ja tema viiul on mänginud kõikvõimalikke muusikastiile.

Foto Ann Tenno

Unelaulud panevad lapsed magama

Kolmanda huvitava kasseti "Unelaulud" tegi Raadik koostöös Tiit Kõrvitsaga, kellega nad juba "Kukerpillides" koos esinesid. Lauljad ongi Kõrvitsa lapsed, Tiit Kõrvits ja Tõnu Raadik. Selle igati armsa, intiimse ja mäheda kassetiga pannakse mitmel pool kodudes mudilasi magama. Mõned vanadest unelauludest mõjuvad eesti keeles uudset,

sest seni on need kõlanud ainult soome ja saksa keeles.

Tõnu Raadik on mitmekülgne muusik. Ta on mänginud palju jazzi, swingi, *mainstreami*. Orkestriga "Reval Sunny Filharmonics", kus mängisid Are Jaama, Tiit Saluveer, Ants Nuut ja laulis Silvi Vrait, esineti ballidel ja pidudel. Raadik on läbi elanud ka nn magusa muusika periood ning esitanud lugusid 19. sajandi romantilistest operetidest. "Mind on bändide juures alati

rohkem huvitanud mängimine kui organisatsiooniline töö ja esinemine," lausub Raadik.

Ka filmimaailm pole talle võõras. Kellele meenub Peeter Simmi film "Inimene, keda polnud," mäletab Raadiku kehastatud noort saksa ohvitseri, kes viiulit mängis. Muuseas oli ta kirjutanud sellele filmile muusika. Ka "Ameerika mägedes" on tema muusika. Viimati tegi Raadik muusika Volmeri nukufilmile.

Taoistid on karupoeg Puhhi vaadanud kui kulgejat, kes laseb asjadelt toimida ning ei targuta liigselt ning oskab lihtsatest asjadest rõõmu tunda. Toimides toimimata õnnestub Puhhil kõik mis ta ette võtab. Isegi tema ebaõnnestumistes on kadestamisväärselt palju õnne. Jääb loota, et nii Puhhi kui Raadiku õnnestumiste rida jätkub ka peale esietendust.

PIRET TALI